

Historie Romů Prachatic 1945 – 1989

Cíle: práce se zdroji, prohloubení informací o životě olašských Romů a o realizaci Zákona o trvalém usídlení kočujících osob č. 74/1958 Sb.

Věková kategorie: 2. stupeň ZŠ, SŠ

Čas: 1 vyučovací hodina

Pomůcky: text Historie Romů Prachatic 1945 – 1989, internet, text – Zákon o trvalém usídlení kočujících osob č. 74/1958 Sb.– Pracovní list

Průběh:

Než se začne pracovat s textem, položte studentům otázku: Jaká politika se vůči Romům uplatňovala v 50. letech v bývalém Československu?

Rozdejte text Zákon o trvalém usídlení kočujících osob č. 74/1958 Sb. Společně se zamyslete, vůči komu byl zákon směřován? Jaký byl cíl usazení Romů? Odpověď dle možností dohledejte na internetu.

Nyní rozdejte do skupin nebo do dvojic studentům text Usazování Romů v Prachaticích v období 1945 – 1989 a po přečtení položte otázky:

Proč se Romové stěhovali ze Slovenska do Čech?

Proč žádali Romové o vynětí ze seznamu soupisu kočujících osob?

Nyní dejte na pomoc studentům pracovní list – Vynětí ze soupisu. Zadejte úkol ve skupinách: Jaký dopad asi mělo vynětí či nevynětí ze soupisu kočujících osob v případě manželů Biháryových z pracovního listu obr. č.11. Co po soupise čekalo paní Biháryovou a co pana Biháryho? Studenti vypíší informace nalezené v pracovním listě Vynětí ze soupisu+ v textu Historie Romů v Prachaticích v období 1945 – 1989.

Práce s pracovním listem spočívá ve vyhledání informací.

Samotná práce je zhruba na 30 minut. Následuje společná diskuse.

V reflexivní fázi hodiny od žáků zjistěte, co se dozvěděli nového, zda je některá informace překvapila, a zda se chtějí k některým faktům dozvědět více. Jak by se žáci cítili, kdyby byli pod tímto dohledem státního systému? Co vyplývá z textu Usazování Romů v Prachaticích v období 1945 – 1989 o situaci Romů v Československu? Jaký byl dlouhodobý dopad realizace Zákona o trvalém usídlení kočujících osob č. 74/1958 Sb.?

Řešení:

Jaká politika se vůči Romům uplatňovala v 50. letech v bývalém Československu? Jednalo se o asimilační politiku komunistického Československa.

Vůči komu byl zákon směřován a jaký byl cíl usazení Romů?

Zákon je směřován proti kočujícím a toulajícím se osobám. Slovo Rom nebo cikán se v samotném zákonu nevyskytovalo, avšak v instrukcích k tomuto zákonu je jasně řečeno, jak postihovat a rozlišovat osoby cikánského původu a osoby světské.

Proč se Romové stěhovali ze Slovenska do Čech?

Stěhovali se kvůli nepříznivé socioekonomické situaci na Slovensku. V českých zemích, zejména ve vylidněných Sudetech a průmyslových oblastech, byla poptávka po pracovních silách.

Proč žádali Romové o vynětí ze seznamu soupisu kočujících?

Požadovali ukončení dohledu ze strany úřadů. Romští obyvatelé Prachatic, tak jako i tisíce dalších Romů žijící v komunistickém Československu, však byli nadále coby občané cikánského původu periodicky sčítáni, sledováni a evidováni a jejich chování tak ještě i v dalších desetiletích zůstalo pod lupou komise pro cikánské záležitosti, komise pro ochranu veřejného pořádku a pracovníků sociálního odboru města.

PL Vynětí ze soupisu: co z toho vyplývá?

Neustálý dohled státního systému.

74

Zákon

ze dne 17. října 1958

o trvalém usídlení kočujících osob

Národní shromáždění Republiky československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1

Národní výbory poskytují osobám, které vedou kočovný způsob života, všestrannou pomoc, aby mohly přejít k usídlému způsobu života; zejména jsou povinny těmto osobám pomáhat při opatřování vhodného zaměstnání a ubytování a působit výchovnými prostředky soustavně k tomu, aby se staly řádnými pracujícími občany.

§ 2

Kočovný způsob života vede ten, kdo se ve skupinách nebo jednotlivě toulá z místa na místo a vyhýbá se poctivé práci nebo se živí nekalým způsobem, a to i tehdy, je-li v některé obci hlášen k trvalému pobytu.

§ 3

Kdo setrvává při kočovném způsobu života, přestože mu byla poskytnuta pomoc k trvalému usídlení, bude potrestán pro trestný čin odnětím svobody na 6 měsíců až 3 léta.

§ 4

Ministr vnitra vydá v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady předpisy k provedení tohoto zákona, v nich může zejména stanovit, jakým způsobem budou prováděny dodatečné zápisy do matrik, zajištěna evidence a zjišťována totožnost osob, které vedly kočovný způsob života.

§ 5

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení, s výjimkou ustanovení § 3, které nabývá účinnosti dnem 1. března 1959; provedou jej ministři vnitra a spravedlnosti v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

Barák v. r.

Dr. Škoda v. r.

Obvodní oddělení VB
PRACHATICE
okres Prachatice

Č. J. VB - 121/64

Městský národní výbor
Prachatice

Prachatice

BIHARYOVÁ [redacted] z Prachatic - zpráva o chování dle dožadání.

Prachatice dne 15. října 1964.

16. 10. 1964
1980/64 - 2

K vašemu dožadání ze dne [redacted] č. j. 1771/64 oznamuji, že není námitek aby [redacted] BIHARI, nar. [redacted] 9. Irek - Hajecké, okr. Nitra, trvale bytem Prachatice, který pracuje jako dělník u OVS Prachatice, byl vinnat ze seznamu kočujících. Vyjmutí odůvodňuji tím, že je o něm známo že řádně dochází do práce, jeho pracovní pozice je dobrá, a rovněž u místních občanů je na něho takto pohledeno jako i to, že již po dobu asi 4 roků nebylo proti němu veškeré trestní řízení, a je u něho předpoklad, že vyjmutí ze seznamu kočujících osob bude mít vliv i pro jeho děti při výchově.

Obvodní oddělení VB Prachatice, však nedoporučuje vyjmutí ze seznamu kočujících, jeho manželku [redacted] BIHARYOVOU, nar. [redacted] v Seredi, a to proto že se od doby co je trvale bytem v Prachaticích nesnaží o civilisaci a stále chodí v /cikánském oblečení/ a ani své děti o které se stará nevede k civilisaci a tyto také tak obléká. Mimo to je o ní známo, že občas přece jen si vyrazí do vesnice, kde žebra, dochází před obřadní oddací síní v Prachaticích přes veškeré napominání. V době kdy se jí narodilo poslední dítě sjelo se na křtiny mnoho cikánů a v jejím bytě i [redacted] a BIHARA se po několik dnů pilo kam museli org. OO-VB docházet a všechny usměrňovat neb po několik večerů jejich chováním rušili noční klid. Je proto nutné před vyjmutím Vojtěcha BIHARYHO ze seznamu kočujících na něho zapůsobit tak, aby svou manželku sám vedl k tomu aby se již civilisovala.

Náčelník OO-VB :

par. Jap